İŞLEVSEL OKUMA ÖĞRETİMİNDE SABİT BEKLEME SÜRELİ ÖĞRETİMİN UYARAN SİLİKLEŞTİRMEYLE BİRLİKTE KULLANIMI BİR UYGULAMA ÖRNEĞİ

Görme Eng. Öğrt. Neşe EKŞİ, Zihin Eng. Öğrt. Nazlı KAHRAMAN, Uzm.Zihin Eng. Öğrt. Banu SAYĞIN
guvercinlikozelegitim@yahoo.com.tr

Günümüzde bireylerin toplumsal ve ekonomik sorumluluklarını yerine getirebilmesi, çağdaş dünyaya uyum sağlayabilmesi okur-yazar olmasıyla mümkündür. Okuma; çözümleme ve anlamadan oluşan iki yönlü beceridir. Okuma becerisinin gerçekleşebilmesi için; yazılı ve basılı sembollerin çözümlenmesi ve çözümlenen sembollerin anlamlandırılması gerekmektedir.Bu çalışmanın amacı öğrencilere görsel uyaranlar kullanarak sabit beklemeli ipucu işlem süreciyle sözcük okuma becerisini kazandırmaktır. Çalışmaya, 2008 – 2009 yılında T.S.K Sağlık Vakfı Güvercinlik Özel Eğitim Merkezine devam eden 16 yaşında iki erkek öğrenci katılmıştır. Öğrencilerle daha önceki yıllarda yapılan okuma öğretiminin uzun zaman almasına rağmen başarılı olunamamıştır. Bu nedenle sabit bekleme süreli öğretim ile uyaran silikleştirmeyle birlikte kullanarak öğrencilerin yaşamlarında kullanabilecekleri işlevsel sözcüklerin öğretilmesi düşünülmüştür. Bu amaca uygun olarak bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanmıştır. Öğrencilere Kaba ve Ayrıntılı Değerlendirme Araçları, İşlevsel Analiz Öğretmen ve Aile Görüşme Formu gibi veri toplama araçları uygulanmıştır. Uygulanan İşlevsel Analiz Öğretmen Görüşme Formu ve Aile Görüşme Formu sonucunda öğrencilerin işlevsel olarak günlük hayatta kullanabilecekleri sözcükler belirlenmiştir. Her iki öğrenci için de öğretimi yapılacak sözcüklerin günlük hayatında karşılaştığı ve heceleri birbirinden farklı olan sözcükler olmasına dikkat edilmiştir. Sözcüklerin her biri resimli fiş haline getirilmiştir. Öğrencilere her bir sözcüğün olduğu fiş, sabit beklemeli ipucu işlem süreci kullanılarak öğretimi yapılmış ve zamanla fişlerin üzerindeki resimler silikleştirilerek sözcükler ön plana çıkarılmıştır. Öğretimi yapılan sözcükler genelleme boyutunda değerlendirildikten sonra yeni belirlenen sözcüklerin öğretimine geçilmiştir. Sabit bekleme süreli öğretimin görsel ipuçlarının silikleştirilmesiyle birlikte kullanımı ile gerçekleştirilen öğretim uygulamaları sonucunda Müjdat' a 30 sözcüğün öğretimi yapılmıştır. Müjdat ortam, araç(punto, yazı karakteri, büyüklük, renk) ve kişi genelleme çalışmalarının sonucunda 30 sözcüğü okur duruma gelmiştir. Öğretimi yapılan 30 sözcük heceler bölünerek, hece öğretimine geçilmiştir. İzleyen süreçte hecelerin birleştirilmesiyle yeni sözcüklerin okunmasına ilişkin çalışma yapılması planlanmıştır. Sabit bekleme süreli öğretimin görsel ipuçlarının silikleştirilmesiyle birlikte kullanımı ile gerçekleştirilen öğretim uygulamaları sonucunda Ahmet' e 10 sözcüğün öğretimi yapılmıştır. Ahmet ortam, araç ve kişi genelleme çalışmaları sonucunda 10 sözcüğü okur duruma gelmiştir İzleyen süreçte 20 sözcüğün daha öğretimi yapıldıktan sonra, öğrendiği 30 sözcük hecelere bölünerek hece öğretimine geçilmiş ve daha sonraki süreçte hecelerin birleştirilmesiyle yeni sözcüklerin okunmasına yönelik öğretim yapılması planlanmıştır.

GİRİŞ

Günümüzde bireylerin toplumsal ve ekonomik sorumluluklarını yerine getirebilmesi, çağdaş dünyaya uyum sağlayabilmesi okur-yazar olmasıyla mümkündür.

Okuma; çözümleme ve anlamadan oluşan iki yönlü beceridir. Okuma becerisinin gerçekleşebilmesi için; yazılı ve basılı sembollerin çözümlenmesi ve çözümlenen sembollerin anlamlandırılması gerekmektedir.

Bu çalışmanın amacı öğrencilere görsel uyaranlar kullanarak sabit beklemeli ipucu işlem süreciyle sözcük okuma becerisini kazandırmaktır.

YÖNTEM

Çalışmaya, 2008 – 2009 yılında T.S.K Sağlık Vakfı Güvercinlik Özel Eğitim Merkezine devam eden 16 yaşında iki erkek öğrenci katılmıştır. Öğrencilerle daha önceki yıllarda yapılan okuma öğretimi uzun zaman almasına rağmen başarılı olunamamıştır. Bu nedenle sabit bekleme süreli öğretim ile uyaran silikleştirmeyle birlikte kullanarak öğrencilerin yaşamlarında kullanabilecekleri işlevsel sözcüklerin öğretilmesi düşünülmüştür. Buna uygun olarak bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanmıştır.

Öğrencilere Kaba ve Ayrıntılı Değerlendirme Araçları, İşlevsel Analiz Öğretmen Görüşme Formu ve Aile Görüşme Formu gibi veri toplama araçları uygulanmıştır. Uygulanan İşlevsel Öğretmen Görüşme Formu ve Aile Görüşme Formu sonucunda öğrencilere işlevsel olarak günlük hayatta kullanabilecekleri sözcükler belirlenmiştir. Her iki öğrenci için de öğretimi yapılacak sözcüklerin günlük hayatında karşılaştığı ve heceleri birbirinden farklı olan sözcükler olmasına dikkat edilmiştir. Sözcüklerin her biri resimli fiş haline getirilmiştir. Öğrencilere her bir sözcüğün yazılı olduğu fişin, sabit beklemeli ipucu işlem süreci kullanılarak öğretimi yapılmış ve zamanla fişlerin üzerindeki resimler silikleştirilerek sözcükler ön plana çıkarılmıştır. Öğretimi yapılan sözcükler genelleme boyutunda değerlendirildikten sonra yeni belirlenen sözcüklerin öğretimine geçilmiştir.

Not: Öğrencilerin isimleri gerçek isimleri değildir, öğrenciler için takma isimler kullanılmıştır.

- Ortam: Bireysel eğitim sınıfı
- Genelleme ortamı: Bağımsız yaşam evi, grup sınıfı
- Araç- gereç:
  - Belirlenen sözcüklerin 3 farklı boyutta hazırlanan resimli ve resimsiz fişler
  - Belirlenen sözcüklerin aynı punto ve karakterlerde yazılmış hece ve sözcük fişleri
  - Belirlenen sözcüklerin farklı punto ve karakterlerde yazılmış hece ve sözcük fişleri

UYGULAMA SÜRECİ

Sözcük öğretimine 0 sn bekleme süreli öğretim oturumlarıyla başlanmıştır. 0 sn bekleme süreli öğretim oturumlarında öğretime önce resimli fiş cümleleriyle başlanır. Öğrenciye sözcüğün yazılı olduğu resimli fiş gösterilerek resme öğrencinin dikkati çekilir. Resim hakkında konuşulur. Daha sonra sözcüğe dikkat çekilerek, Buna bak ben okuyorum ' Dolap' hadi sende oku denilir. Öğrenci okuduğunda aferin dolap doğru okudun diyerek pekiştirilir. Öğrenci yanlış okuduğunda "bekle" denir. "Ben okuyorum dolap" denir. Öğrenciye şimdi sen oku denilir. Öğrenci doğru okuduğunda aferin dolap doğru okudun diyerek pekiştirilir. Resim silikleştirilerek tekrar öğrencinin önüne konulur, öğrenciye oku burada ne yazıyor denir. Öğrenci doğru okuduğunda harikasın dolap doğru okudun diyerek pekiştirilir. Öğrenci yanlış okuduğunda bekle denir. Ben okuyorum dolap denir. Öğrenciye şimdi oku denilir. Öğrenci dolap dediğinde harika doğru okudun burada dolap yazıyor denilir. Öğrenci 3 kez üst üste doğru okuduğunda resimsiz sözcüğün öğretimine geçilir.

Sözcük öğretimine 0 sn bekleme süreli öğretim oturumlarıyla başlanır. Buna bak ben okuyorum "Dolap" hadi sende oku denilir. Öğrenci okuduğunda aferin dolap doğru okudun diyerek pekiştirilir. Öğrenci yanlış okuduğunda bekle denir. Ben okuyorum dolap denir. Öğrenciye oku denilir. Öğrenci doğru okuduğunda aferin dolap doğru okudun diyerek pekiştirilir.

Öğrenci 3 kez üst üste doğru okuduğunda 1 sn bekleme süreli öğretim oturumlarına geçilir; Öğrenciye sözcüğün yazılı olduğu fiş gösterilerek burada ne yazıyor oku denilir. Öğretmen içinden 1001 der. Öğrenci okuduğunda aferin dolap doğru okudun diyerek pekiştirilir. Öğrenci yanlış okuduğunda bekle denir. Ben okuyorum dolap denir. Öğrenciye şimdi oku denilir. Öğretmen içinden 1001 diyerek sayar. Öğrenci doğru okuduğunda aferin dolap doğru okudun diyerek pekiştirilir. Sözcük tekrar öğrencinin önüne konulur, öğrenciye şimdi tekrar oku burada ne yazıyor denir. Öğretmen içinden 1001 diyerek sayar. Öğrenci doğru okuduğunda harikasın dolap doğru okudun diyerek pekiştirilir. Öğrenci yanlış okuduğunda bekle denir. Ben okuyorum dolap denir. Öğrenciye şimdi oku denilir. Öğrenci dolap dediğinde harika doğru okudun burada dolap yazıyor denilir.

Öğrenci 3 kez üst üste doğru okuduğunda 1 sn bekleme süreli öğretim oturumları sonlandırılarak 3 sn bekleme süreli öğretim oturumlarına geçilir; 1 sn bekleme süreli öğretim oturumları ile aynı şekilde öğretim yapılır. Öğretmen içinden 1001, 1002, 1003 diye sayar.

Öğrenci 3 kez üst üste doğru okuduğunda 3 sn bekleme süreli öğretim oturumları sonlandırılarak 5 sn bekleme süreli öğretim oturumlarına geçilir; Aynı şekilde öğretim yapılır. Öğretmen içinden 1001, 1002, 1003, 1004, 1005 diye sayar.

5 sn bekleme süreli öğretim oturumları sonlandırıldıktan sonra 2. sözcüğün öğretimi aynı şekilde yapılır.

İki Sözcük Arasından Gösterilen Sözcük Okuma: Öğrencinin önüne sözcükler konur. Öğrenciden gösterilin sözcüğü okuması istenir. 5 sn içinde doğru okuduğunda pekiştirilir. Yanlış okuduğunda ya da tepkisiz kaldığında öğretim yapılır. Öğrenci üst üste 3 kez 2 sözcüğü doğru okuduğunda öğretim sonlandırılarak 3. sözcüğün öğretimine geçilir. Öğrenci yeni öğrendiği sözcüğü üst üste 3 kez doğru okuduğunda öğretim sonlandırılarak 3. sözcük arasından gösterilen sözcüğü okuma öğretimine geçilir.

Aynı şekilde önce belirlenen ilk 10 sözcüğün öğretimi yapıldıktan sonra genellemesi yapılır. Genellemeden sonra belirlenen ikinci 10 sözcüğün öğretimi yapıldıktan sonra genellemesi yapılır. Genellemeden sonra belirlenen üçüncü 10 sözcüğün öğretimi yapıldıktan sonra genellemesi yapılır. Belirlenen 30 sözcüğün öğretiminden sonra bu sözcüklerin heceleri bölünerek belirlenen hecelerin aynı şekilde sabit bekleme süreli öğretimleri yapılır. 20 hecenin öğretimi yapıldıktan sonra heceler birleştirilerek meydana gelen yeni kelimelerin öğretimi aynı şekilde sabit bekleme süreli ipucuyla öğretim yapılır.

GENELLEME

- Ortam genellemesi: Her 10 sözcük ve her 10 heceden sonra ortam genellemesi yapılır.
- Araç- gereç: Her 10 sözcük ve her 10 heceden sonra ortam genellemesi yapılır.
- Kişi: Her 10 sözcük ve her 10 heceden sonra ortam genellemesi yapılır

BULGULAR

Sabit bekleme süreli ipucuyla öğretimin görsel ipuçlarının silikleştirilmesiyle birlikte kullanımı ile gerçekleştirilen öğretim uygulamaları sonucunda Müjdat' a 30 sözcüğün öğretimi yapılmıştır. Müjdat ortam, araç(punto, yazı karakteri, büyüklük, renk) ve kişi genelleme çalışmalarının sonucunda 30 sözcüğü okur duruma gelmiştir. Öğretimi yapılan 30 sözcüğün heceleri bölünerek 10 hecenin öğretimi yapılmıştır. İzleyen süreçte hecelerin birleştirilmesiyle yeni sözcüklerin okunmasına ilişkin çalışma yapılması planlanmaktadır.

Sabit bekleme süreli öğretimin görsel ipuçlarının silikleştirilmesiyle birlikte kullanımı ile gerçekleştirilen öğretim uygulamaları sonucunda Ahmet' e 10 sözcüğün öğretimi yapılmıştır. Ahmet ortam, araç ve kişi genelleme çalışmaları sonucunda 10 sözcüğü okur duruma gelmiştir. İzleyen süreçte 20 sözcüğün daha öğretimi yapıldıktan sonra öğrendiği 30 sözcüğün heceleri bölünerek hece öğretimine geçilmesi ve daha sonraki süreçte hecelerin birleştirilmesiyle yeni sözcüklerin okunmasına ilişkin çalışma yapılması planlanmaktadır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışma, sabit bekleme süreli öğretimin görsel ipuçlarının silikleştirilmesiyle birlikte kullanımı ile gerçekleştirilen öğretim uygulamaları sonucunda bulgulara dayalı olarak öğrencilerde gerçekleşen performans ilerlemelerini katılımcılarla paylaşarak tartışmaktır.

KAYNAK

TEKİN-İFTAR, E., ve KIRCAALİ-İFTAR, G.(2004). Özel Eğitimde Yanlışsız Öğretim Yöntemleri(2. Basım). Ankara:

Anadolu Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü Öğretim Görevlisi Doç.Dr. Ömür KURT'a çalışmaya katkılarından dolayı teşekkür ederiz.